

УДК 342.92

І. В. Болокан
кандидат юридичних наук, доцент,
докторант кафедри адміністративного та господарського права
Запорізького національного університету

ДОДЕРЖАННЯ ЯК ФОРМА РЕАЛІЗАЦІЇ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИХ НОРМ

Постановка проблеми. Додержання як форма реалізації адміністративно-правових норм є неоднозначною правовою категорією, адже навіть у сучасний період розвитку доктрини адміністративного права не всі вчені-адміністративісти визнають вказану форму реалізації адміністративно-правових норм як самостійну. Особливості цієї форми реалізації адміністративно-правових норм розкриваються, як правило, фрагментарно, у межах декількох абзаців підручників та навчальних посібників, що, звичайно ж, не може охарактеризувати усі «нюанси». Саме тому дослідження особливостей додержання як форми реалізації адміністративно-правових норм є актуальним напрямком наукових пошуків.

Аналіз наукових досліджень з даної теми. Серед учених-юристів радянського періоду, які присвячували свої наукові праці тим чи іншим аспектам додержання як форми реалізації адміністративно-правових норм, слід відмітити П.М. Галанзу, Є.В. Додіна, О.П. Коренева, Ю.М. Козлова, Р.С. Павловського, А.Ю. Пашерстника, Г.І. Петрова, М.І. Єропкина та чимало інших. Серед сучасних учених-адміністративістів, які у своїх наукових працях торкалися цих питань, слід назвати таких: А.Б. Агапов, Ю.П. Битяк, В.В. Галунько, З.С. Гладун, Ю.В. Гридасов, В.І. Загуменник, О.А. Задихайло, А.А. Іванищук, З.Р. Кісіль, Р.В. Кісіль, Ю.М. Козлов, Т.О. Коломоєць, В.К. Колпаков, С.О. Короед, О.Д. Крупчан, Р.С. Мельник, С.О. Монсьондз, В.І. Олєфір, І.Д. Пастух, В.В. Проценко, С.Г. Стеценко, В.К. Шкарупа та чимало інших. І хоча вказані вчені-адміністративісти детально не характеризували специфічні ознаки додержання як форми реалізації адміністративно-правових форм, натомість надбання їх досліджень були враховані у цій публікації при виокремленні характерних ознак додержання та формулювання дефініції відповідного поняття.

Метою публікації є дослідження особливостей додержання як форми реалізації адміністративно-правових норм, виокремлення специфічних ознак цієї форми реалізації та формулювання відповідної дефініції.

Виклад основного матеріалу. На сучасному (90-ті рр. ХХ ст. – друга декада ХХІ ст.) етапі розвитку доктрини адміністративного права вже майже не виникає дискусій щодо виокремлен-

ня додержання як однієї з форм реалізації норм права загалом та адміністративно-правових норм зокрема. Слід вказати, що не існує однозначного визначення цієї форми. У наукових та навчальних джерелах як і з загальної теорії права, так і з адміністративного права її називають або додержанням, або дотриманням. Етимологічне значення слова «додержання» – точне, без відхилень виконання, здійснення чого-небудь обіцяного, необхідного [1, с. 233]. Таке ж саме значення у тлумачних словниках й слова «дотримання», з доданням необхідності діяти відповідно до чого-небудь, згідно з чим-небудь [1, с. 244]. Отже, значення майже повністю тотожні, що й пояснює використання назви «додержання» однією частиною вчених-юристів та назви «дотримання» – іншою частиною науковців-юристів.

Про цю форму реалізації норм права час від часу зазначалось і у радянській доктрині права, натомість у цих питаннях виникало чимало дискусій щодо доцільності виокремлення інших (крім виконання та застосування) форм. Виокремлювали вказану форму такі вчені-юристи радянського періоду, як П.М. Галанза (наприклад, у науковій публікації «Про застосування радянських правових норм», 1954 р.), Є.В. Додін (наприклад, у підручнику «Радянське адміністративне право», 1977 р.), Р.С. Павловський (наприклад, у підручнику «Радянське адміністративне право», 1986 р.), О.П. Коренев (наприклад, у підручнику «Радянське адміністративне право», 1986 р.). Останній у широкому сенсі цього поняття вважав дотримання необхідною умовою для усіх інших форм реалізації норм адміністративного права [2, с. 22]. Такої ж думки дотримувався і Ю.М. Козлов, зазначаючи про це у підручнику «Радянське адміністративне право» (1985 р.). Про недоцільність виокремлення додержання в якості самостійної форми реалізації адміністративно-правових норм зазначали А.Ю. Пашерстник (наприклад, у науковій публікації «З приводу обговорення питання про застосування права», 1954 р.), Г.І. Петров (наприклад, у монографії «Сутність радянського адміністративного права», 1959 р.; у підручнику «Радянське адміністративне право. Загальна частина», 1970 р.), обґрунтовуючи таку позицію тим, що утримання від порушень норм права – це лише *спосіб виконання* норм права, та й то не всіх, а лише тих, які *забороняють певні*

дії, тобто «додержання» включається у поняття «виконання» [3, с. 169]. М.І. Єропкін у підручнику «Радянське адміністративне право. Частина Загальна. Частина Особлива» (1978 р.), Ю.М. Козлов у своїй монографії «Предмет радянського адміністративного права» (1967 р.) та у низці підручників та навчальних посібників з адміністративного права, датованих різними роками (1968 р., 1973 р., 1979 р., 1984 р., 1985 р.), виокремлювали лише «виконання» та «застосування» як способи реалізації норм адміністративного права, не згадуючи про «додержання». Можливо це пов'язано також із тим фактом, що у російськомовних словниках синонімів слово «виконувати» є синонімом слова «дотримуватись».

У сучасних виданнях (90-ті рр. ХХ ст. – друга декада ХХІ ст.) як із загальної теорії права, так і з адміністративного права, «додержання» визначається часто із одночасним доданням слова «заборони» («додержання заборон») та характеризується як форма реалізації норм права, яка полягає в *утриманні від дій, заборонених юридичними нормами*, суворому *додержанні встановлених заборон* та припускає *лише пасивну поведінку* суб'єкта додержання незалежно від його власного бажання щодо такої поведінки.

Так, В.І. Загуменник, В.В. Мусяєнко, В.В. Проценко, О.Х. Юлдашев, О.Д. Крупчан визначають дотримання як «пасивну поведінку суб'єктів, які *не допускають порушення* адміністративно-правових норм» [4, с. 54]; як «самостійний спосіб реалізації адміністративно-правових норм, пов'язаний з реакцією учасників управлінських відносин на заборони, що є конкретним вираженням виконання» [5, с. 81]. Аналогічно першому з наведених визначає «додержання» й С.Г. Стеценко [6, с. 77], а З.С. Гладун та Р.С. Мельник, С.О. Монсьондз додають до нього, що ця форма є *формою реалізації забороняючих норм* [7, с. 24; 8, с. 51]. О.А. Задихайло в аналогічному визначенні конкретизує суб'єктів («учасники управлінських відносин») та вбачає сутність цієї форми реалізації адміністративно-правових норм *в утриманні суб'єкта від вчинення дій, що заборонені* [9, с. 51-52]. Т.О. Коломоець визначає додержання як «пасивну поведінку суб'єкта адміністративно-правових відносин щодо *дотримання вимог норм права*» [10, с. 64; 11, с. 23], «дотримання заборон» [12, с. 39], «недопущення порушень адміністративно-правових заборон» (у співавторстві з В.К. Колпаковим [13, с. 158]). Подібно до наведеної останньої тези у 2000 р. визначав додержання В.К. Колпаков [14, с. 77]. А І.Д. Пастух у 2012 р. розглядав цю форму як «пасивну поведінку суб'єкта адміністративних правовідносин, який *не допускає порушень* адміністративно-правових заборон» [15, с. 45]. В.В. Галуцько, В.І. Олефір, Ю.В. Гридасов, А.А. Іванищук та С.О. Короед

вказують, що дотримання є формою безпосередньої *реалізації забороняючих юридичних норм*, коли суб'єктам і об'єктам публічного управління *заборонено здійснювати недозволені дії* [16, с. 65]. Як форму правореалізації, яка полягає в *утриманні від вчинення дій, заборонених нормами адміністративно-процесуального права*, визначають «дотримання адміністративно-процесуальних норм» З.Р. Кісіль та Р.В. Кісіль [17, с. 466].

Отже, аналіз наведених доктринальних позицій дозволяє зробити висновок про превалювання поглядів учених-адміністративістів щодо того, що додержання є формою реалізації *забороняючих адміністративно-правових норм*.

Забороняючі (категоричні, імперативні) адміністративно-правові норми містять заборону здійснення визначених у нормі протиправних дій (бездіяльності). Як зазначає А.Б. Агапов, у такій нормі визначені конкретні різновиди дій (бездіяльності), здійснення яких є несумісним із правовою нормою, яка встановлює заборону [18, с. 74].

Забезпечити додержання заборони можливо лише одним способом – встановленням заходів адміністративного примусу. Загалом реалізація забороняючих норм безпосередньо пов'язана із таким методом державного управління, як адміністративний примус, що протягом значного періоду часу вважався основним щодо адміністративного права, крім того, існує думка, що адміністративний примус є «одним з найстаріших інститутів адміністративного права, який виник раніше, ніж відбулося формування самої галузі» [19, с. 233]. Саме із ним пов'язана імперативність змісту адміністративно-правових норм, обсяг яких до недавнього часу, коли в Україні почалися демократичні перетворення, переважав серед інших різновидів адміністративно-правових норм.

Слід вказати, що усталена законодавча практика способів встановлення забороняючих норм дещо змінилась. Якщо протягом значного періоду часу домінував такий законодавчий підхід, як закріплення прямої імперативної заборони, аналіз більш-менш сучасних законодавчих актів свідчать про тенденцію виокремлення двох груп норм: 1) закріплення прямих (імперативних, безумовних) заборон; 2) закріплення обмежень, які також є заборонами, але у більш м'якій формі. Вони не безумовні, а мають певні умови дії:

1) *обмеження часу* («воєнний чи надзвичайний стан» (наприклад, Наказ МВС України № 1129 від 31.10.2016 р. «Про затвердження Інструкції про порядок взаємодії територіальних органів поліції та міжрегіональних територіальних органів Національної поліції України під час реагування на надзвичайні ситуації у випадку уведення правового режиму воєнного чи надзвичайного стану»); «нічний час» (зокрема адміністративним правопорушенням, за яке встановлена відпові-

дальність у ч. 9 ст. 133-1 Кодексом України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП), є перевезення пасажирів автобусами в нічний час, крім тих, що здійснюються на маршрутах загального користування в режимі регулярних пасажирських перевезень, а також тих, що здійснюються автобусами, обладнаними тахографами); «особливий період» (зокрема адміністративним правопорушенням, за яке встановлена відповідальність у ч. 2 ст. 172-10 КУпАП, є відмова від виконання законних вимог командира (начальника), вчинене в умовах особливого періоду) тощо);

2) *територіальне обмеження* (наприклад, про «громадські місця» як важливу складову адміністративно-правових порушень згадується щодо захисту населення від шкідливого впливу шуму, додержання тиші (ч. 1 ст. 15; ст. 182 КУпАП); приведення у них собак та котів (ст. 154 КУпАП); нецензурної лайки (ст. 173 КУпАП); розпивання пива, алкогольних, слабоалкогольних напоїв, поява у п'яному вигляді (ст. 178 КУпАП); азартних ігор, ворожіння (ст. 181 КУпАП);

3) *інші обмеження* (наприклад, відповідно до положень ст. 181 КУпАП, забороняється не просто участь в азартних іграх, а саме у тих із них, умовами участі в яких є гроші, речі та інші цінності).

Відтак, доцільним вбачається виокремлення групи норм під назвою «адміністративно-правові норми із примусовим забезпеченням їх реалізації», до яких за способом формулювання диспозиції слід віднести: 1) «забороняючі норми»; 2) «обмежуючі норми». А за способом забезпечення реалізації: 1) забезпечені примусовою силою (загрозою застосування) адміністративно-правової відповідальності; 2) забезпечені примусовою силою (загрозою застосування) інших заходів адміністративного примусу.

Встановлення як забороняючих, так і обмежуючих норм завжди має певну мету, пов'язану або з найбільш важливими потребами держави (наприклад, захист національних інтересів), або із захистом прав, свобод та інтересів тих чи інших категорій осіб приватного права.

Обмеження та заборони можуть стосуватись як всіх без винятку суб'єктів, так і спеціального суб'єкту. Натомість зачіпання інтересів усіх без винятку суб'єктів також умовне, адже заборони встановлено стосовно дій одних суб'єктів, але мета встановлення цих заборон пов'язана із необхідністю захисту прав, свобод та інтересів інших суб'єктів. Часто законодавчі акти мають спрямованість на певного суб'єкта, але встановлені у ньому заборони стосуються не лише цих суб'єктів. Навіть якщо закон розрахований на фізичних осіб, заборони здебільшого стосуються якогось спеціального суб'єкта у межах загального (наприклад лише «курців» серед фізичних

осіб; лише фізичних-осіб підприємців; лише тих, хто скористався правом подати заяву на участь у конкурсі на заняття вакантної посади державного службовця і т.п.). У цьому сенсі такі суб'єкти стають спеціальними. Прикладами обмежень щодо спеціального суб'єкта – державного службовця є обмеження щодо суміщення видів діяльності, щодо отримання подарунків, щодо роботи близьких родичів тощо.

Висновки. Отже, слід виокремити такі особливості, які характеризують додержання як форму реалізації адміністративно-правових норм: 1) додержання є формою реалізації забороняючих та обмежуючих норм; 2) формулювання забороняючих норм у законодавчих актах зазнало трансформацій, що дає підстави для виокремлення «адміністративно-правових норм із примусовим забезпеченням їх реалізації», у межах яких можливим є поділ на забороняючі та обмежуючі норми (критерій – спосіб формулювання диспозиції) та забезпечені загрозою застосування адміністративно-правової відповідальності і забезпечені загрозою застосування інших заходів адміністративного примусу (критерій – спосіб забезпечення реалізації). Слід зазначити, що у доктринальних джерелах обмеження інколи розглядають як характеристику зобов'язуючих норм. Так, С.Л. Горьова зазначає про норми, які передбачають заборону на здійснення тих чи інших дій в умовах, визначених даною нормою [20, с. 10]; 3) забороняючі та обмежуючі норми можуть бути спрямовані як на загального суб'єкта, так і на спеціального; 4) обмежуючі норми передбачають конкретизацію із вказівкою на місце, час, територію, суб'єкта, вид діяльності, інші); 5) додержання завжди передбачає пасивну поведінку (утримання від дій), саме тому вчені постійно наголошують на тому, що у випадку додержання адміністративно-правові відносини не виникають. Такі відносини виникають лише у разі порушення заборони (деліктні правовідносини); 6) встановлення заборони або обмеження пов'язане із недопущенням державою протиправної поведінки. Відсутність адміністративних правовідносин у випадку додержання та їх наявність у випадку виконання є тією рисою, яка дозволяє чітко відмежовувати вказані форми реалізації адміністративно-правових норм. Додамо до цього також висновок, зроблений О.І. Харитоновою у своєму дисертаційному дослідженні «Адміністративно-правові відносини: концептуальні засади та правова природа» (2004 р.), про те, що «поміж регулятивних правових відносин виокремлюються загальні (абсолютні) та конкретні (відносні) правові відносини, різниця між якими полягає у зв'язку із формами реалізації, адже перші пов'язуються із такими формами реалізації, як додержання, виконання та використання, а другі – із застосуванням. Конкретні

опосередковують застосування права, а загальні – охороняють та забезпечують право» [21]. Диспозиції забороняючих та обмежувачих норм можуть закріплюватись як у підзаконних, так і у законодавчих нормативно-правових актах, натомість санкції, завжди закріплюються у законодавчих актах. Недоліками деліктної складової сучасних адміністративно-правових актів є: застарілий основний кодифікований акт (КУпАП); неконкретно побудовані положення про відповідальність у законодавчих актах, якими регулюється статус значної кількості спеціальних суб'єктів (формулюються у загальному вигляді «тягне відповідальність», здійснюючи таким чином «відсилання» до законодавства загалом, не зрозуміло до якого – дисциплінарного, адміністративного, кримінального тощо); інколи – встановлення заборони та відсутність норм про відповідальність за її порушення (відсутність санкції); 7) вчинення протиправної поведінки (порушення заборони або обмежень) завжди має наслідком реакцію уповноважених органів, що дозволяє відмежовувати додержання від інших форм реалізації адміністративно-правових норм; 8) ця реакція є гарантією охорони прав, свобод та інтересів інших членів суспільства, інтересів самої держави; 9) проявами гарантій захисту інтересів інших осіб, інтересів держави є адміністративний примус і, у тому числі, – адміністративна відповідальність. Закріплення певного заходу адміністративно-правового примусу є важливою умовою, адже завдяки цьому норма має «стимулювати» своє додержання. Серед різновидів заходів адміністративного впливу держава надає перевагу закріпленню санкцій як прояву адміністративної відповідальності, що підтверджує факт збільшення кількості відповідних складів правопорушень у КУпАП. Тенденція до збільшення кількості адміністративних правопорушень, їх зростання з року в рік може бути пов'язано, з одного боку, зі зростанням кількості складів (збільшується коло відносин, за які встановлена відповідальність, раніше не було відповідальності, відповідно не було статистики зі скоєння таких дій), а з іншого, може свідчити про недовіру (неефективність) забезпечення додержання приписів та заборон за допомогою такого різновиду заходів адміністративного впливу, як адміністративна відповідальність. Різний підхід до стимулювання додержання та виконання дозволяє чітко відмежовувати ці дві форми реалізації, адже для стимулювання додержання застосовуються заходи адміністративного примусу, а для стимулювання виконання, крім примусу, можуть застосовуватись і заохочення; 10) порівняно з іншими формами реалізації адміністративно-правових норм у випадку додержання має місце максимальний зв'язок із примусом. Ситуація, яку можна відобразити за допомогою схеми: заборона

юча норма – неправомірною поведінкою – порушення прав, свобод, інтересів інших осіб, держави – необхідність відновлення прав, свобод, інтересів інших осіб, держави, приведення правовідносин у первісний стан (до порушення), пояснює необхідність реакції з боку уповноважених органів. Все вказане доводить, що особливістю додержання як форми реалізації адміністративно-правових норм є максимальний прояв класичної (управлінської у сенсі «публічне управління») спадщини адміністративного права (каральна, поліцейська складова, примус); 11) нормативними підставами додержання є забороняючі та обмежувачі норми, а юридико-фактичною підставою для реакції держави на відмінну від встановленої нею поведінки, є подолання заборони (порушення); 12) мотивами для прояву реалізації у формі додержання можуть бути як сумлінність особи, так і страх покарання (іншими словами: «дотримання формується під впливом двох основних мотивацій: страх перед санкцією, передбаченою нормою, та розуміння адресатом необхідності її дотримання незалежно від санкцій, що загрожують за порушення цієї норми» [22]). Саме ці ознаки у сукупності й обумовлюють специфіку додержання як окремої форми реалізації норм адміністративного права.

З урахуванням викладеного, пропонуємо таку дефініцію додержання як форма реалізації адміністративно-правових норм: це форма реалізації адміністративно-правових норм, яка полягає у свідомій пасивній поведінці суб'єктів адміністративного права з утримання від здійснення дій, визначених у диспозиціях забороняючих та обмежувачих адміністративно-правових норм, уникаючи тим самим санкцій у вигляді різноманітних заходів адміністративного примусу, у тому числі адміністративної відповідальності.

Література

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови : 170 000 слів / [уклад. голов. ред. В.Т. Бусел]. – К.: Ірпінь : Перун, 2004. – 1428 с.
2. Советское административное право / [А.П. Ключниченко, Л.М. Колодкин, А.П. Коренев]; подред. А.П. Коренева. – М.: Юридическая литература, 1986. – 400 с.
3. Петров Г.И. Сущность советского административного права / Г.И. Петров. – Ленинград: Издательство Ленинградского университета, 1959. – 184 с.
4. Загуменник В.І. Адміністративне право України: основні категорії та поняття: [навчальний посібник] / В.І. Загуменник, В.В. Мусієнко, В.В. Проценко; під заг. ред. О.Х. Юлдашева. – Бендери-Київ: Поліграфіст, 2010. – 512 с.
5. Загуменник В.І. Адміністративне право України. Збірник основних питань та відповідей (загальна частина): [навч. посіб.] / В.І. Загуменник, В.В. Проценко; під заг. ред. О.Д. Крупчана. – Бендери-Київ: Поліграфіст, 2012. – 444 с.
6. Стеценко С.Г. Адміністративне право України: [навч. посіб.] / С.Г. Стеценко. – вид. 3-тє, перероб. та доп. – К.: Атіка, 2011. – 624 с.

7. Гладун З.С. Адміністративне право України: Навч. посібник. / З.С. Гладун. – Тернопіль, 2004. – 579 с.

8. Мельник Р.С. Адміністративне право України (у схемах та коментарях): навч. посібник / Р.С. Мельник, С.О. Мосьондз; за ред. Р.С. Мельника. – К.: Юрінком Інтер, 2015. – 344 с.

9. Задихайло О.А. Адміністративне право України (Загальна частина): [навч. посібник]. – Х.: Право, 2016. – 298 с.

10. Словник базової термінології з адміністративного права: [навч. посібник] / За заг. ред. Т.О. Коломоєць. – К.: Істина, 2010. – 240 с.

11. Коломоєць Т.О. Адміністративне право України: [підручник] / Т.О. Коломоєць, П.С. Лютиков, О.Ю. Меліхова; [за заг. ред. Т.О. Коломоєць]. – [вид. 2, змін. і доп.]. – К.: Істина, 2012. – 528 с.

12. Коломоєць Т.О. Адміністративне право України. Академічний курс: підручник / Т.О. Коломоєць. – К.: Юрінком Інтер, 2011. – 576 с.

13. Коломоєць Т.О. Вступ до навчального курсу «Адміністративне право України»: [навч. лекція] / Т.О. Коломоєць, В.К. Колпаков. – К.: Ін Юре, 2014. – 240 с.

14. Колпаков В.К. Адміністративне право України: [підручник] / В.К. Колпаков. – 2-ге вид., допов. – К.: Юрінком Інтер, 2000. – 752 с.

15. Курс адміністративного права: [підручник] / В. К. Колпаков, О.В. Кузьменко, І.Д. Пастух, В.Д. Сущенко [та ін.] / за ред. В.В. Коваленка. – К.: Юрінком Інтер, 2012. – 808 с.

16. Адміністративне право України: у 2-х т.: [підручник]. – Т.1: Загальне адміністративне право. Академічний курс / В.В. Галуцько, В.І. Олефір, Ю.В. Гридасов, А.А. Іванищук, С.О. Короед. – Херсон: ХМД, 2013. – 396 с.

17. Кісіль З.Р. Адміністративне право: навч. посіб. – 3-тє вид. / З.Р. Кісіль, Р.В. Кісіль. – К.: Алерта; ЦУЛ, 2011. – 696 с.

18. Агапов А.Б. Административное право: [учебник] / А.Б. Агапов. – М.: Издательско-торговая корпорация «Дашков и Ко», 2004. – 932 с.

19. Гриценко І.С. Становлення і розвиток наукових поглядів на основні інститути вітчизняного адміністративного права: дис... д-ра юрид. наук.: спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / І.С. Гриценко; Харківський національний університет внутрішніх справ. – Харків, 2008. – 428 с.

20. Горьова С.Л. Норми адміністративного права (питання теорії). – К.: Парламентське видавництво, 2000. – 48 с.

21. Харитоновна О.І. Адміністративно-правові відносини: концептуальні засади та правова природа: автореф. дис. д-ра юрид. наук: спец. 12.00.07 «Теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / О.І. Харитоновна; Одеська національна юридична академія. – К., 2004. – 38 с. // [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua>.

22. Юхимюк О. Дотримання як форма безпосередньої реалізації норм права // Історико-правовий часопис. – 2013. – № 1 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://historylaw.eenu.edu.ua/publ/2013/rozdil_1_teoriya_istoriya_filosofija_derzhavi_ta_prava/o_jukhimjuk_dotrimannja_jak_forma_bezposerednoji_realizaciji_norm_prava/2-1-0-21.

Анотація

Болокан І. В. Додержання як форма реалізації адміністративно-правових норм. – Стаття.

У статті аналізуються доктринальні визначення додержання адміністративно-правових норм, на підставі яких виокремлюються ознаки, притаманні цій формі реалізації норм права. Аналізуються особливості формулювання заборон у сучасних нормативно-правових актах. З урахуванням найсуттєвіших ознак, що відображають специфіку додержання як форми реалізації адміністративно-правових норм, пропонується дефініція відповідної правової категорії.

Ключові слова: реалізація адміністративно-правових норм, додержання адміністративно-правових норм, заборона, забороняючі норми, обмежуючі норми.

Аннотация

Болокан И. В. Соблюдение как форма реализации административно-правовых норм. – Статья.

В статье анализируются доктринальные определения «соблюдение административно-правовых норм» на основании чего выделяются признаки, характерные для этой формы реализации норм права. Анализируются особенности формулирования запретов в современных нормативно-правовых актах. С учетом наиболее существенных характеристик, отображающих специфику соблюдения как формы реализации административно-правовых норм, предлагается дефиниция соответствующей правовой категории.

Ключевые слова: реализация административно-правовых норм, соблюдение административно-правовых норм, запрет, запрещающие нормы, ограничивающие нормы.

Summary

Bolokan I. V. Compliance as a form of implementation of administrative rules. – Article.

The article analyzes the doctrinal definitions of compliance of administrative rules on the basis of which the signs, that are typical for this form of implementation of the legal standards are distinguished by. The peculiarities of the formulation of prohibitions in modern regulatory legal acts are analyzed. Taking into account the most essential characteristics that reflect the specificity of compliance as a form of implementation of administrative rules, a definition of the relevant legal category is proposed.

Key words: implementation of administrative rules, compliance of administrative rules, prohibition, prohibitive provisions, restrictive provisions.